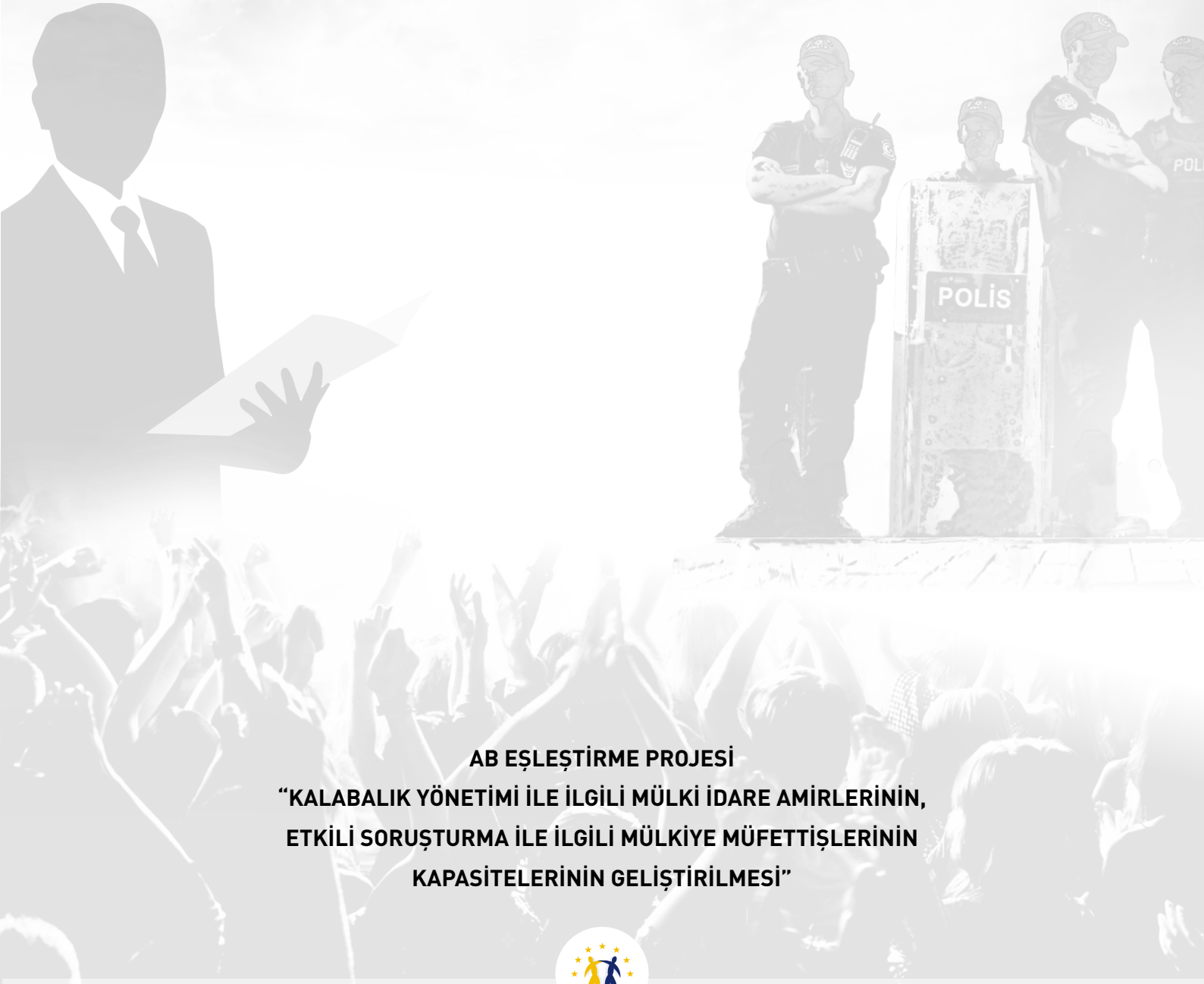

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir.

AB UYGULAMALARI IŞIĞINDA, KOLLUK KUVVETLERİNCE KALABALIK YÖNETİMİ BAĞLAMINDA GÜCÜN NE ZAMAN, NASIL KULLANILACAĞINA İLİŞKİN REHBER

AB EŞLEŞTİRME PROJESİ
“KALABALIK YÖNETİMİ İLE İLGİLİ MÜLKİ İDARE AMİRLERİNİN,
ETKİLİ SORUŞTURMA İLE İLGİLİ MÜLKİYE MÜFETTİŞLERİNİN
KAPASİTELERİNİN GELİŞTİRİLMESİ”

Bu proje Türkiye ve Birleşik Krallık işbirliğinde yürütülen bir AB Eşleştirme Projesidir.

ÖNSÖZ	3
BÖLÜM 1. GİRİŞ	4
1.1 El Kitabının Statüsü Nedir?	4
1.2 El Kitabı Kimlere Yönelik?	4
1.3 El Kitabının Rolü Nedir?	4
1.4 El Kitabının Rolü Ne Değildir?	4
1.5 Kalabalık Yönetiminin Mahiyeti ve Kapsamı	4
BÖLÜM 2. GENEL İLKELER	5
2.1 İnsan Hakları İlkeleri	5
2.1.1 Dikkate Alınacak Hususlar	6
2.1.2 Güç Kullanmanın Altı İlkesi	7
2.1.3 Güç Kullanma Süreci	8
2.1.4 Yapılanların/Kararların Kaydının Tutulması	10
2.2 Ayrımcılıkla Mücadele Mevzuatı Kapsamındaki Görevler	10
2.3 Güç Kullanılmasına İlişkin Kanun ve Düzenlemeler	11
2.4 Barışın Devam Ettirilmesi, Kamu Düzeninin Korunması ve Bozulduğunda Yeniden Sağlanması	12
2.4.1 Barışın Tesis Edilmesi ve Kamu Düzeninin Korunması	12
2.4.2 Kamu Düzeninin Yeniden Sağlanması	12
2.5 Düzensizlik Modeli-Giriş	13
2.5.1 Düzensizlik Modeli-Aşamaların Açıklaması	14
2.5.2 Düzensizlik Modeli-Dikkate Alınacak Hususlar	15
2.6 Karar Alma Modeli (KAM)	16
2.7 Kalabalık Davranışı	17

2.8 Kalabalık Yönetimi İlkeleri	19
2.9 Denetim Kayıtları	20
2.9.1 Denetim Kaydı Nedir?	20
2.9.2 Denetim Kaydı Neden Önemlidir?	20
2.9.3 Hesap Verme Sürecinde Denetim Kaydı Nasıl Kullanılır?	20
2.9.4 Bir Denetim Kaydı Nasıl Olmalıdır?	21
2.10 Bilgi ve İstihbarat	22
2.10.1 Kalabalık Yönetiminde Bilgi ve İstihbaratın Rolü	22
BÖLÜM 3. KALABALIK YÖNETİMİ KOMUTA YAPISI	23
BÖLÜM 4. STRATEJİ	24
4.1 Stratejik Açıdan Dikkate Alınacak Hususlar	24
4.2 Kilit Görevler ve Sorumluluklar	25
4.2.1 Stratejik Kolluk Amiri	25
4.2.2 Taktik Kolluk Amiri	26
4.2.3 Operasyonel Kolluk Amiri	29
4.3 Komuta Protokolleri	31
4.4 Soruşturma	31
4.4.1 Soruşturma Memuru (SM)	31
4.4.2 Soruşturma Memurunun (SM) Görevlendirilmesi	32
4.4.3 SM'nin Olay Öncesi Sorumlulukları	32
4.4.4 SM'nin Olay Sırasındaki Sorumlulukları	33
4.4.5 SM'nin Olay Sonrası Sorumlulukları	33
4.4.6 Vaka/Olay Sonrası Soruşturma	34
4.5 Toplumla/Halkla İlişkiler-Medya Politikası	34
BÖLÜM 5. BİLGİLENDİRME VE SONUÇ HAKKINDA BİLGİ ALMA (DEĞERLENDİRME)	35
5.1 Bilgilendirme	35
5.2 Sonuç Hakkında Bilgi Alma (Değerlendirme)	36
EK A-KOLLUK KUVVETLERİ TARAFINDAN GÜÇ KULLANILMASINA	37
YÖN VEREN ON ÖNEMLİ İLKE	

ÖNSÖZ

Bu belge, Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği genelinde çeşitli Kolluk Kurumlarının çıkarmış olduğu derslere dayanmakta ve kalabalık yönetimi olaylarında güç kullanılması ile ilgili konularda görev yapan Kolluk Personeline kapsamlı bir kılavuz sunmaktadır.

Belgenin içeriği ve gösterdiği yol; kamu güvenliği açısından bir risk teşkil eden veya düzensizlik yaratma ihtimali olan ve güç kullanılmasını gerektirebilecek toplumsal etkinliklerle ilgili hazırlıkları yapacak ve olayları yönetecek amirler, planlayıcılar, danışmanlar ve uygulayıcılar olarak hareket edecek Kolluk Personeline yardımcı olmak amacıyla yön ve bilgi verecek şekilde düzenlenmiştir.

Türk kolluk kuvvetleri (KK), büyük çeşitlilik gösteren toplumsal etkinliklerde düzeni korumakla görevli olup, büyük tehdit ve riskin söz konusu olduğu dönemde bu görevi yerine getirmektedir. Kolluk Kuvvetleri bu sırada, toplumsal etkinliğin gerçekleştirilmesini sağlarken, kamuyu koruma ve aynı zamanda usûlü dairesinde gerçekleştirilmesine onay verilmiş toplantı ve gösterinin mevcut mevzuat, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki İnsan Hakları Hukuku çerçevesinde gerçekleşmesini sağlama ikilemi ile karşı karşıyadır. Kolluk Kuvvetlerinin müdahaleleri, güç kullanıldığı hâllerde daima tartışma konusu ve sürekli olarak takip/kontrol edilen bir husus olmakta, bu durum her zaman Türk Kolluk Etik İlkeleri düzenlemeleri dâhilinde uğraş vermelerini gerektirmektedir.

Bu el kitabının amacı Kolluk Kuvvetlerine, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının anayasal haklarına uygun olarak meşru toplantılarını barışçıl bir şekilde gerçekleştirebilmelerinin sağlanacağı, doğru, isabetli, etik kurallara uygun ve hesabı verilebilir kararlar almaları ve planlama yapmalarına imkân verecek bir çerçeve sunmaktır.

Söz konusu el kitabı ayrıca, zor kullanılması düşünülürken tüm seçeneklerin dikkate alınmasını sağlayacak yapısal ve süreç odaklı modeller sunmaktadır.

BÖLÜM 1: GİRİŞ

El kitabında yer alan bilgiler; kalabalık yönetimi ile ilgili durumların yönetimi ile bağlantılı olup, rutin operasyonel kolluk faaliyetlerinden geniş ölçekli kalabalık yönetimi olaylarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsayan durumlarda uygulanabilir niteliktedir.

1.1 El Kitabının Statüsü Nedir?

Bu belgenin; mevcut mevzuatı, ortaya çıkan yeni gösterici eğilimlerini, önceden planlanmış veya ani gelişen olayların yarattığı tehdidi, sivil itaatsizlik ve kamu güvenliği konularını dikkate alması gerekir.

Bu belge, yapılan bir tehdit ve risk değerlendirmesinin arka planında uygulanmalıdır.

Bu el kitabı, kılavuz niteliğindeki mevcut herhangi bir belge, mevzuat ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile bağlantılı olarak kullanılmalıdır.

1.2 El Kitabı Kimlere Yönelik?

Güç kullanılmasının söz konusu olabileceği kalabalık yönetimi ile ilgili durumların planlaması, yönetimi ve uygulamasında görev alacak tüm stratejik, taktik ve operasyonel seviyelerdeki personele yöneliktir.

1.3 El Kitabının Rolü Nedir?

Bu el kitabı; kalabalık yönetimi ile ilgili durumların yönetimine ilişkin standartlar belirlemekte ve böyle durumlarda güç kullanılmasına yönelik bir çerçeve sunmaktadır. Söz konusu el kitabı, mutlak bir rehber niteliğinde olmayıp, açık bir karar alma sürecinin uygulanmasına olanak sağlayan bir çerçeve vazifesi görmektedir.

1.4 El Kitabının Rolü Ne Değildir?

Bu belgede bütün detaylar yer verilmesi veya belgenin sınırlayıcı olması amaçlanmamaktadır. Ayrıca bu belge; yasal, insan haklarına uygun ve yeterli ölçüde risk değerlendirmesinden geçirilmiş yenilikçi stratejilerin ve taktiklerin kullanılmasına engel teşkil etmemektedir.

Bu belge, belirli "onaylanmış" taktiklere ilişkin bir rehber sunmamakta ve çevrenin düzenli olarak taranmasına ve bağlantılı tehdit değerlendirmelerine dayanan uzmanlığa yönelik eğitim ihtiyaçlarının saptanması için münferit alanlara/bölgelere ilişkin sorumluluğu ortadan kaldırmamaktadır.

1.5 Kalabalık Yönetiminin Mahiyeti ve Kapsamı

Kalabalık yönetimi, kamu düzeni ve kamunun güvenliğine yönelik kolluk faaliyetlerinin kapsamı; söz konusu herhangi bir olay veya vakanın türüne, boyutuna, etkisine ve sıklığına göre belirlenebilir.

Yeni gelişen eğilimler, dış etkiler ve topluluklardaki değişiklikler bilgi ve istihbaratın etkili yönetimi ile tespit edilebilir.

Kolluk faaliyetleri, böylece suç ile düzensizliğin önlenmesine ve azaltılmasına odaklanabilir. Elbette bu durum, terör ve devlet güvenliği açısından mevcut şartlar ve tehdit düzeyi dâhilinde dikkate alınmalıdır.

Kalabalık yönetimi genel anlamıyla dört geniş alan altında sınıflandırılabilir:

a) Ani gelişen olaylarla ilgili düzensizlik, örneğin:

- toplumsal konular
- suç faaliyeti
- kolluk faaliyeti
- ani gelişen gösteri/yürüyüş

b) Tek konulu eylem/gösteriler, örneğin:

- doğrudan eylem grupları
- iş uyuşmazlıkları
- çevreyle ilgili konular

c) Yasal toplumsal etkinlikler, örneğin:

- spor etkinlikleri
- konserler
- usûlüne göre tertiplenen yürüyüşler

c) Kanuna aykırı toplumsal etkinlikler, örneğin:

- kanuna aykırı toplantılar
- kanuna aykırı yürüyüşler

BÖLÜM 2. GENEL İLKELER

2.1 İnsan Hakları İlkeleri

Kolluk faaliyetlerinin tüm aşamalarında kişinin İnsan Haklarına saygı gösterilmesi esası hatırd tutulmalıdır.

Her türlü kolluk faaliyetinin makul bir biçimde ve kanunla getirilen sınırlar dâhilinde ifasına ilişkin açık/net beklenti vardır.

Uluslararası İnsan Hakları anlayışında genel kabul gören yaklaşım, kolluk kuvvetlerinin sorumluluğunun söz konusu hak ve özgürlüklerin korunması için sadece pozitif tedbir almakla sınırlı olmadığı, aynı zamanda İnsan Hakları mevzuatı kapsamındaki bireysel herhangi bir özgürlüğün kısıtlanmasına mahal verebilecek şekilde hareket edilmemesi veya makul olmayan tedbirlerin alınmaması konusunda negatif bir yükümlülüğü de içerdiği yönündedir.

Türkiye çok sayıda uluslararası sözleşmeyi imzalamış ve İnsan Hakları İlkelerini anayasasına ve iç hukukuna dâhil etmiştir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi kişinin haklarını şu şekilde sıralar:

- Hakları ihlal edildiğinde, ihlali yapan kişi resmi bir yetki ile hareket etmiş olsa dahi yasal hakkını arama hakkı.
- Yaşam hakkı.
- Serbestçe dolaşma ve oturma hakkı.
- Kanunlar önünde eşitlik hakkı.
- Suçluluğu ispat edilmedikçe masumiyet karinesi hakkı.
- Kanun yollarına başvurma hakkı.
- Kanun önünde hukuksal kişiliğinin tanınması hakkı.
- Özel yaşamın gizliliği ve bunun yasa tarafından korunması hakkı.
- Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü.
- Kanaat ve ifade özgürlüğü.
- Toplanma ve dernek kurma özgürlüğü.

Yasal yetkilerinin boyutu ve bu yetkilerin hangi bağlamda uygun şekilde kullanılabileceği konusunda yeterli eğitim ve bilgiye sahip olunmasını sağlama sorumluluğu, tüm yetkili organların kendilerine aittir. Kolluk kuvvetlerinin, kanunu bilmediklerini ileri sürmesi kabul edilemez.

Kolluk Kuvvetleri tarafından kişilerin insan haklarını kısıtlama ya da sınırlama süreci, devletin büyük bir müdahalesi olarak kabul edilmeli ve aşağıda belirtilen hususlara dikkat etmelidir.

2.1.1 Dikkate Alınacak Hususlar

Herhangi bir kalabalık yönetimi durumunda güç kullanılması, daima tartışmaya açık bir konudur ve haklı olarak, gerek halk gerekse medyanın yoğun ilgisini çeker. Kolluk Kuvvetleri, en yüksek profesyonel davranış standartlarını korumakla yükümlüdür ve güç kullanılması konusunda kritik kararlar alınırken Kolluk Kuvvetleri daima aşağıda belirtilen hususları dikkate almalıdır:

- Hedefim ne?
- Yaptığım şey orantılı ve etik mi?
- Hareketim (hareketlerimin) yasal bir zemini var mı ve kanuni yetkim var mı?
- Önerilen tedbir uygun ve gerekli mi?

- Ulaşılmak istenen hedef ve kullanılan araçlar arasında makul bir ilişki var mı?
- Daha az sınırlayıcı/müdahaleci bir seçenek var mı?
- Kişinin ve alınan tedbirden etkilenme ihtimali olan diğer kişinin (kişilerin) haklarına daha az etki edilerek hedefe ulaşılabilir mi?
- Kararımın ve gerekçesinin/mantığının kaydı tutulmuş mu?

2.1.2 Güç Kullanmanın Altı İlkesi

Kalabalık yönetimi ile ilgili durumlarda Kolluk Kuvvetleri tarafından güç kullanılması konusunda günümüzde en iyi uygulamalar olarak tanımlanan altı ilke vardır.

Söz konusu görevlerde yer alan tüm Kolluk Kuvvetlerinin, toplumun kolluğun hareketlerinden etkilenebilecek bireylerine karşı bireysel ve müşterek sorumluluklarının tam bilincinde olmaları hayati derecede önemlidir.

6 ilke aşağıda verilmiştir:

1. Operasyonun Tarzı ve Tonu

- Operasyonun tarzı ve şiddeti, bir operasyonun başında belirlenmiş olmalıdır.
- Kolluk Kuvvetleri, hareketlerinin kamunun algısını etkileyebileceğinin bilincinde olmalıdır.
- Kolluk Kuvvetleri; tarafsız, adil, yaklaşılabilir, ulaşılabilir olmalı ve kanunlara uygun hareket etmelidir.
- Kolluk Kuvvetleri hemen fark edilebilir olmalıdır.

Kolluk kuvvetleri, toplumsal olaylarda topluluğun eylemlerinin şahsına karşı yapıldığı anlayışında olmamalıdır.

2. İletişim

- Kolluk Kuvvetleri, mümkün olduğunca irtibat kurma ve diyalog yöntemini kullanmalıdır.
- İnanç ve güveni tesis etmek amacıyla paydaşlarla bağlantılar kurulmalı ve sürdürülmelidir.
- Mesajlar planlı ve açık olmalıdır.
- Bilgilerin yayılması için sosyal medya dâhil tüm olanaklar kullanılmalıdır.
- Kolluk kuvvetleri arasında kapalı devre iletişim sağlanmalı, bu yöntemle kulaklık kullanılarak topluluğun, kolluk personelinin kendi aralarında yaptığı konuşma, alınan karar ve uygulama talimatlarını duymaları engellenmelidir.

3. Karar Alma Modeli

- Tüm operasyonel karar alma süreçlerinde model kullanılmalıdır.
- Bütün Kolluk Kurumları için kararların ve gerekçelerin kayıt altına alındığı bir denetim kaydı tutulmalıdır.

4. Komuta

- Kilit görevleri olan kolluk kuvvetlerinin hepsi eğitimli olmalıdır.
- Uzmanlığa sahip danışmanların kullanılmasına dikkat edilmelidir.

5. Orantılı müdahale

- Her zaman İnsan Hakları ilkelerine uyulmalıdır.
- Kolluk, yetkilerini uygun şekilde ve orantılı kullanmalıdır.
- Planlama, bilgi ve istihbarata dayanmalıdır.
- Kararlar, mesleki muhakeme ve deneyim temelinde alınmalıdır.
- Güç kullanılması yol açacağı sonuçlar dikkate alınmalıdır.

6. Yeterlik ve Kabiliyet

- Kaynaklar, kabul edilmiş standartlarda eğitim almalıdır.
- Yerel ve ulusal ihtiyaçları karşılayacak ölçüde yeterli düzeyde eğitim almış personel bulunmalıdır.

Bakınız Ek A-Kolluk Kuvvetlerinin güç kullanımı hâlindeki yükümlülüklerine ilişkin 10 kural.

2.1.3 Güç Kullanma Süreci

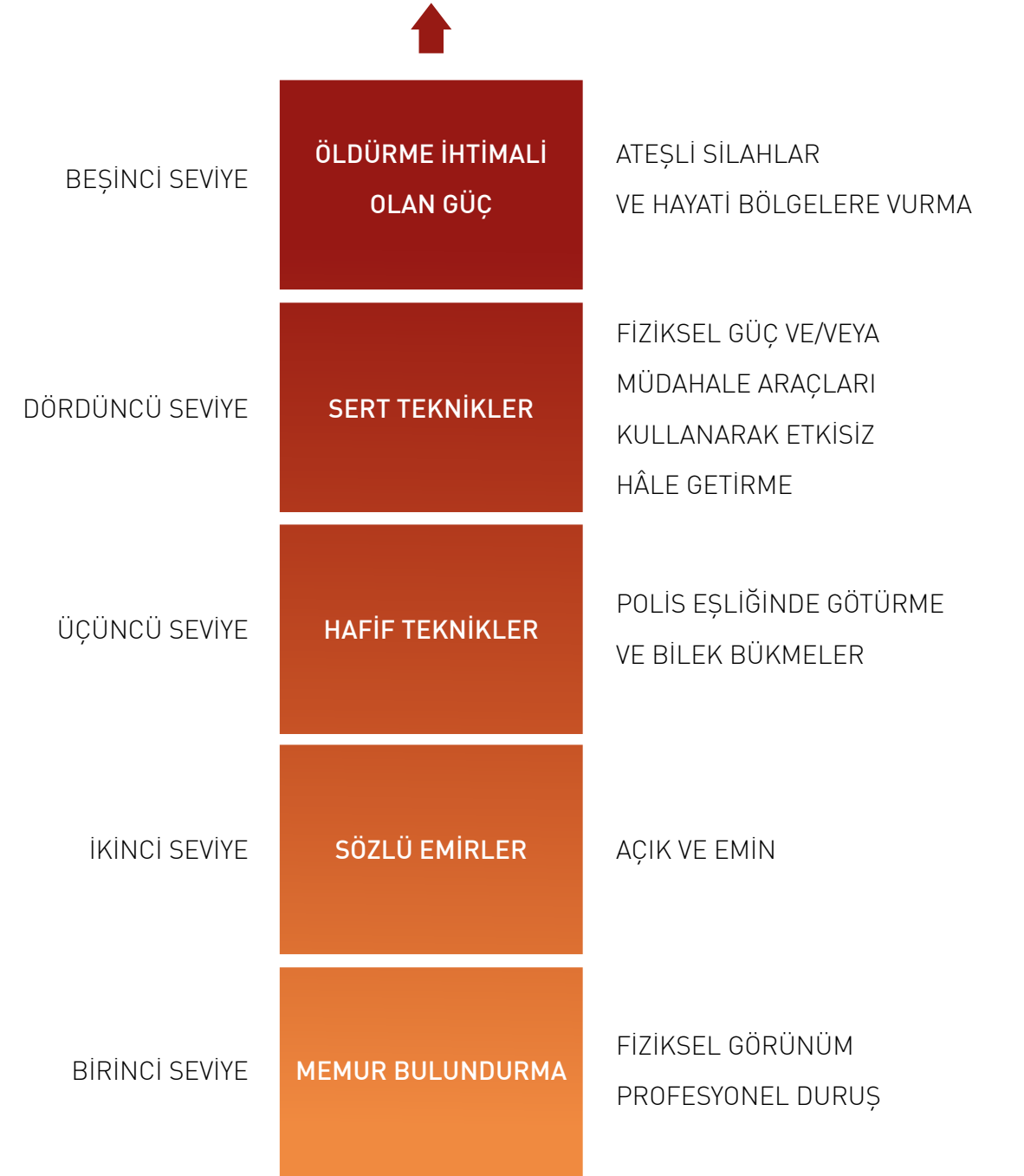
Güç kullanılması söz konusu olduğunda, bütün kolluk kuvvetlerinin ve her personelin aşağıda verilen sorulara cevap verebilmesi esastır:

- Güç kullanılması yasal bir hedefi var mı (örn. diğer kişilerin yaralanmasının veya mala zarar verilmesinin önlenmesi veya kanuna uygun bir yakalamanın gerçekleştirilmesi), eğer öyleyse ortaya çıkan tehdit ne kadar acil ve vahim?
- Güç kullanmanın haricinde, belirlenmiş kanuni hedefe ulaşılmasını sağlayabilecek başka yöntem var mı?
- Tehdidin mahiyeti ve büyüklüğü ile güç kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek kötü sonuçlar (gerilimin tırmanma riski ve diğerlerinin zarar görmesi dâhil olmak üzere) dikkate alındığında, belirlenmiş hedefe ulaşılması için ihtiyaç duyulan asgari güç düzeyi nedir ve o seviyede bir gücün kullanılması orantılı veya aşırı olacak mı?

Güç kullanma süreci şematığı, kolluk personelinin bu muhakemeyi yapmasına yardımcı olacak, gerek bireysel olarak gerekse müşterek/kolektif olarak güç kullanımı konusunda kişilerin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, ilgili Türk mevzuatı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan haklarını gözeterek bireysel değerlendirmeler yapabilmelerine imkân sağlayacaktır.

Tüm kolluk birimlerinin/personelinin bu sürecin idrakinde olmaları ve eylemlerinin, karşı karşıya olunan tehdidin sağlıklı bir değerlendirmeyle belirlenmiş seviyesine göre orantılı, makul ve etiğe uygun olduğunu ortaya koyabilmeleri, meşruluğunu gösterebilmeleri gerekir.

GÜÇ KULLANMA SÜRECİ

2.1.4 Yapılanların/Kararların Kaydının Tutulması

Bir bireye karşı güç kullanılması dâhil olmak üzere, kolluk kuvvetleri tarafından, bireyin haklarını sınırlayacak şekilde alınan tüm kararların ve icra edilen eylemlerin kaydı tutulmalıdır.

Tutulan kayıta, alınan kararın/tedbirin destekleyici gerekçesi yer almalıdır.

Kayıt; yapılanların/kararların niçin orantılı, yasal, hesabı verilebilir ve gerekli olduğunu göstermelidir:

Orantılı

- Keyfi veya haksız değildir,
- Hedefe ulaşmak için gerekli olduğu kadardır,
- “Birey” ile “toplum” hakları arasındaki dengeyi gözetmektedir.

Yasal

- Kanunda belirtilmiştir (mümkünse kanun ve bölümü/kaynak gösterilmelidir),
- Kanun doğrultusundadır,
- Meşru bir amacı vardır (AİHS maddesinde (maddelerinde) yer aldığı gibi).

Hesabı Verilebilir

- Kararlar ve gerekçesi nasıl kayıt altına alınmış ve muhafaza edilmiş mi?
- Kararı alan kişi, kendi kararından sorumlu olduğunun farkında mı?
- Kararın sağlam bir yasal ve etik temeli var mı ya da olduğunun farkında mı?

Gerekli

- Amaç, demokratik bir toplumda normal hâli devam ettirmek mi?
- Sosyal veya politik bir ihtiyaç baskısı var mı?

Yapılan şeyin “demokratik bir toplumda gerekli” olduğuna karar verilirken aşağıdaki çıkarımların yapılabilmesi gerekir:

- Alınan tedbir, baskı yapan sosyal bir ihtiyacı giderdi.
- Yapılan şey meşru bir amaca hizmet etti.
- Kullanılan araçlar ve gözetilen amaç arasında orantısal açıdan makul bir ilişki vardı.

Bu, alınan önlemin şu doğrultuda tasarlandığı anlamına gelir:

- Söz konusu hak veya özgürlük mümkün olduğunca az zarar görecektir.
- Keyfi değil, haksızlık içermiyor, mantıksız değerlendirmelere dayanmıyor.
- Tedbirin ağırlığı/şiddeti ile bireyler veya grup üzerinde yaratacağı etki arasında denge kurulmuştur. Tedbirin ters etkileri ne kadar ciddi ise alınan tedbir meşru olarak sınıflandırılacaksa, amaç da o kadar önemli olmalıdır.

2.2 Ayrımcılıkla Mücadele Mevzuatı Kapsamındaki Görevler

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde (İHEB) yer alan şartların yanı sıra; devlet yetkililerinin, görevlerini ifa ederken aşağıda belirtilen hususlar temelinde ayrımcılık yapılmaması, engelleme yapılmaması ya da mağduriyet yaratılmaması için mevzuat

kapsamında (6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Madde 3) açıkça belirtilen sorumlulukları vardır:

- Irk, renk, dil, etnik köken
- Sağlık durumu, engellilik
- Yaş, doğum, medeni hâl,
- Din veya inanç, mezhep
- Felsefi ve siyasi görüş,
- Cinsiyet

(İHEB’e) insan haklarına uygun adımlar atılması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında belirtilen hükümlere uyulmasını da sağlayacak ve güç kullanılmasına başvurma ihtiyacını azaltacaktır.

2.3 Güç Kullanılmasına İlişkin Kanun ve Düzenlemeler

Güç kullanılması ile ilgili düzenlemeler şu belgelerde yer almaktadır:

KANUNLAR
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
2911 Sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu
5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu
3201 Sayılı Emniyet Teşkilatı Kanunu (1937)
2803 Sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu
2559 Sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu (PVSK)
2692 Sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu
YÖNETMELİKLER
Polis Çevik Kuvvet Yönetmeliği
Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik
Jandarma Teşkilat Görev ve Yetkileri Yönetmeliği
Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği
Yakalama, Gözaltı ve İfade Alma Yönetmeliği
YÖNERGELER
Çevik Kuvvet Özel Tim Yönergesi
Emniyet ve Asayiş Planları Hazırlama ve Uygulama Yönergesi JGY 117 (1992)
Toplumsal Olaylarda Görevlendirilen Personelin Hareket Usûl ve Esaslarına Dair Yönerge
Toplumsal Olaylarda Müzakereci Görevlendirilmesine İlişkin Yönerge
Jandarma Yönergesi
Toplumsal Olaylara Müdahale Esasları Yönergesi-2013
Göz Yaşartıcı Gazlar, Gaz ve Savunma Tüfekleri İle Bunlara Ait Teçhizat ve Mühimmatın Kullanımı, Depolanması ve Kullanıcı Personelin Eğitimine Dair Yönerge (28.05.2016)
<i>Yukarıda bahsi geçen tüm kanunlar, yönetmelikler ve yönergeler Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) doğrultusunda kullanılmalıdır.</i>

2.4 Barışın Devam Ettirilmesi, Kamu Düzeninin Korunması ve Bozulduğunda Yeniden Sağlanması

Kamu düzeninin tesisi ve sürdürülmesi, güvenlik birimi olarak tek başına kolluğun koruma alanında değildir. Vatandaşlık, güvenli bir ortam yaratmak için toplumdaki herkesin birlikte çalıştığı gerçek anlamda kucaklayıcı paydaş unsurlara dayanır.

Kolluk Kuvvetleri ve diğer paydaşların birbiriyle örtüşen ve süreklilik arz etmesi gereken iki görevi vardır:

- Toplumda barışın tesis edilmesi ve muhafaza edilmesi,
- Suç teşkil eden eylemlerin ve yerel gerginlikler ya da çatışmaların asgariye indirilmesi amacıyla, yerel müzakere ve uygun müdahalelerle barışın yeniden tesis edilmesi.

Gerilim ve anlaşmazlık, her toplumda ve sosyal grupta görülebilir ve etkili bir şekilde yönetilmesi gerekir. Anlaşmazlık yönetiminin, bir kriz müdahalesi olarak değil sürekli bir süreç olarak görülmesi önemlidir.

2.4.1 Barışın Tesis Edilmesi ve Kamu Düzeninin Korunması

Yerel topluluklar ve kurumlar, toplum içerisinde “normalliğin” ne olduğu konusunda bir görüşe sahiptirler ve bir takım gelişmeler olduğunda veya bir şeyler kötüye gittiğinde bunları da fark etmeleri beklenebilir. Kolluk Kurumlarının ve kilit paydaşların görevi:

- Topluluklarla görüş alışverişinde bulunmak,
- Kamu düzenini koruyacak ve geliştirecek hizmetler sunmak,
- Barışçıl bir toplumun muhafaza edilmesi konusunda ileri görüşlü ve tedbirli olmak,
- Toplum içindeki gerilimlere duyarlı olmak,
- Gerektiği hâllerde güç kullanılmasının kanun dâhilinde olmasını ve engellenmek istenen zararlar orantılı olmasını sağlamaktır.

Toplulukların çeşitliliği, Kolluk Kuvvetleri ve paydaşlarının olayların yerini ve buradaki olayların o bölgedeki önemini görüp kabul etmelerini gerektirir. Bu da, topluluklar kendileri için neyin önemli olduğunu anlamaları yönünde Kolluk Kuvvetlerine yardımcı olmadan yapılamaz. Topluluklarla ilgili etkili bilgi ve istihbarat yönetimi, bu sürecin temel unsurudur.

2.4.2 Kamu Düzeninin Yeniden Sağlanması

Bir toplumda durum normal hâlden uzaklaştığında, Kolluk Kuvvetleri ve paydaşların, bunun nedenlerinin saptanması ve çözüme kavuşturulması konusunda proaktif olmaları gerekir.

Hedef gerilimi azaltmak ve normal hâle geri dönmek olmalıdır. Belirli durumlarda bir sorunla mücadele etmek için gerekli olan tedbirlere, zorunlu olarak, Kolluk Kuvvetleri öncülük eder.

Barışın yeniden tesis edilmesi sürecinde, toplumun yine normal kolluk hizmetlerine de ihtiyacı olacaktır. Böyle dönemler sırasında, Kolluk hizmetinin iki yönü vardır:

a. Normal Kolluk Faaliyeti

Normal Kolluk Faaliyeti, normal hâlin korunması için yerel memurları kullanmaya devam etmeyi içerir. Güvenli hâle getirilen bölgelerde, gerilim ve anlaşmazlık nedenlerinin azaltılması ile ilişkili faaliyetler öncelikli olmalıdır. Normal kolluk kuvvetlerinin görünür şekilde mevcudiyeti, toplumun rahatlatılmasına yardımcı olacaktır.

b. Uzmanlık Gerektiren Taktikler (Kalabalık Yönetimi Birlikleri)

Bu tür kolluk kabiliyetlerinin (özel ekipmanlarla donatılmış ve özel eğitime sahip olmaları mümkün) görevi; şiddet olaylarının çözüme kavuşturulması ve önlenmesi için düzeni en uygun şekilde yeniden tesis etmek, riski asgariye indirmek, gerilimi azaltmak ve normal hâle dönmeyi kolaylaştırmaktır.

Toplumsal uyum

Normal hâlin yeniden tesis edilmesi ve korunması; toplumsal uyumun sağlanması ve sürdürülmesi için gösterilen çabalar ve normal bir yaşam arzusuyla yakından bağlantılıdır. Kolluk Kuvvetleri, toplumun önceliklerinin farkında olmalı ve güç kullanılmasının söz konusu olabileceği tüm operasyonlarda bunları dikkate almalıdır.

Bir operasyonda normal hâlin yeniden sağlanması için kullanılan tüm taktiklerin, daha uzun vadeli bir amacı desteklemesi esastır.

Kolluk Kuvvetlerinin hâkim görüş ve değerlerinin, içinde görev yaptıkları topluluklar tarafından anlaşılmasının sağlanması için, normal hâlin korunması ve yeniden tesis edilmesine ilişkin mantık bir toplum/halkla ilişkiler stratejisi aracılığı ile bildirilmelidir.

Normal hâl ve gerilim dönemleri sırasında, Kolluk Kuvvetleri belirli bir toplulukta hangi operasyonel taktik ve kaynakların en uygun ve kabul edilebilir olacağını dikkate alan bir tarz ve ton belirlemelidir.

Düzensizliğe/ciddi düzensizliğe tırmanma söz konusu olduğunda, alternatif kolluk tarz, taktik ve kaynaklarının belirlenmesi ve uygulamaya konulması gerekebilir.

Strateji, özellikle kültürel çeşitliliği desteklemeyi, ırkçılığa cevap vermeyi ve insan haklarını korumayı hedefleyen toplumsal inisiyatiflerin uygulanmasını kapsamalıdır.

Mümkün olan her durumda Kolluk Kuvvetlerinin bu sürece dâhil edilmesi gerekir.

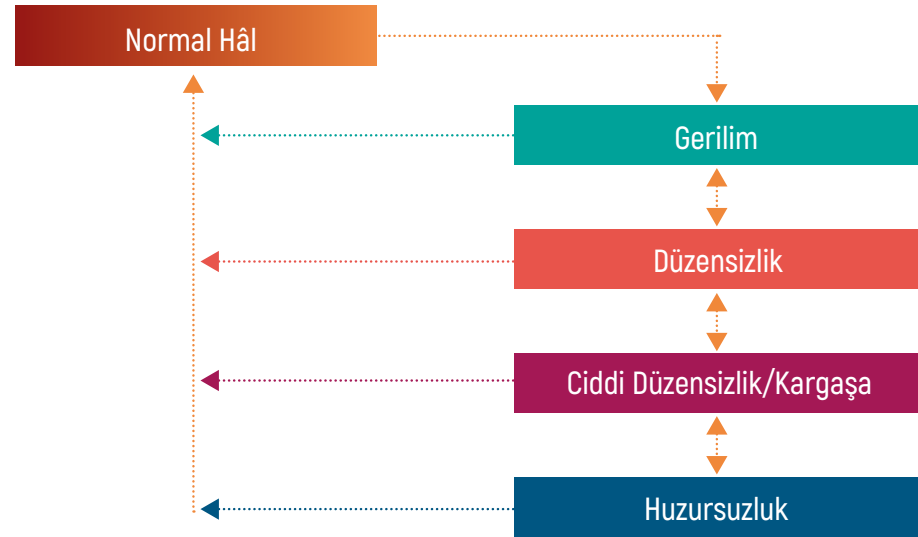
Anlaşmazlığın nedenleri ve belirtilerini ve sonuç olarak ortaya çıkan gerilimi fark etme ve üzerine gitme konusunda herhangi birinin yapmış olduğu hata, müteakip zorlukların yönetimini ve en erken fırsatta normal hâle dönülmesini zorlaştıran bir faktör olacaktır.

2.5 Düzensizlik Modeli-Giriş

Bu model, düzensizliğin niteliğini açıklar ve düzensizlik riski veya düzensizliğin ortaya çıkma ya da tırmanma ihtimali olan etkinlik ile olayların ve Kolluk Kuvvetleri operasyonlarının yönetilmesine yardımcı olabilir.

Düzensizlik Modeli (DM), genel Komuta yapısı içindeki kişilerin tehdit ve riskin tam niteliği ve ölçeğini kavramalarına ve durumu açık bir anlatımla ortaya koymalarına imkân sağlar. Böylelikle DM, tehditle orantılı meşru amaca ulaşmak için gerektiği şekilde gerekçeli ve orantılı bir müdahalede bulunulmasına imkân verir.

Karar Alma Modeli (KAM) ile bağlantılı şekilde kullanıldığında, “Düzensizlik Modeli” Kolluk Kuvvetlerinin o an karşılaştıkları durumu hızlı bir şekilde değerlendirmesini sağlamak suretiyle tehdit değerlendirmesi sürecine, alınan kararların ve alınan kararların destekleyici mantığının kayıt altına alınmasına da yardımcı olabilir.

2.5.1 Düzensizlik Modeli-Aşamaların Açıklaması

Normal Hâl

Bir toplumdaki günlük düzen durumu ve sunulan kolluk hizmetleridir. Bu durum, bir bölgeden diğerine değişebileceği gibi günün farklı saatlerinde bile değişebilir. Etkili toplumsal bilgi ve istihbarat yönetimi, mevcut durumla ilgili doğru bilgiler sağlar.

Toplulukların doğaları gereği karmaşık olduğu, karmaşıklığın kalıcı ya da geçici olabileceği kabul edilmelidir.

Herhangi bir Kolluk Kuvveti operasyonun amacı, normal hâlde mümkün olduğunca uzun kalınması ve böyle bir normallik hâline en erken fırsatta dönülmesi olmalıdır.

Gerilim

Gerilim; bir toplulukta, grup veya kalabalıkta artmış kaygı veya duygu seviyesini gösterir. Tetikleyici bir olay, gerilimin artmasından düzensizliğe kadar varabilecek bir hareketle sonuçlanabilir. Böyle olaylara kolluk, topluluk ya da üçüncü bir taraf yol açabilir.

Düzensizlik

Düzensizlik, ister münferit ister sürekli olsun, bir eylemle desteklenen durumu temsil eder. Sekteye uğratma, zarar verme ve şiddet ile kendini gösterir. Bu tarz düzensizlikler, tek bir tetikleyici olay veya kümülatif etki yaratabilecek bir dizi olayı takiben ortaya çıkabilir. Hâl böyle iken; kontrolsüz veya denetimsiz faaliyetler, durumu ciddi düzensizliğe sürükleyebilir.

Ciddi düzensizlik/Kargaşa/Karışıklık

Yaygınlaşan şiddet içeren davranışa geçiş. Bu hâl; şiddet içeren toplantı,gösteri, kargaşa, cezai yaptırım gerektirecek şekilde zarar verme, yağmacılık hâline dönüşebilir ve silahların kullanılması da söz konusu olabilir.

Huzursuzluk

Zaman zaman uzun da sürebilen bu dönemde, ilişkiler yeniden inşa edilmeye çalışılır. Duyarlılık ve güven, bu süreçteki kilit etmenlerdir. Kolluk Kuvvetleri ve ortaklar, yapılandırılmış bir biçimde normal hâle geri dönülmesine odaklanmalı ve aşırı ya da orantısız bir fiilin yeniden düzensizliğe/ciddi düzensizliğe sebep olabileceğinin bilincinde olmalıdırlar.

Düzensizlik Modelinde, ilerlemenin modelin bütün aşamalarından geçerek seyretmesi gerekmez. Şartlara bağlı olarak, herhangi bir seviyeden normal hâle geri dönmek mümkün olabilir.

Normal hâlden, ciddi düzensizlikten karışıklığa geçiş aşamaları, gerilim ve uyuşmazlığın tırmanması açısından incelenebilir.

Herhangi bir aşamadan normal hâle dönüş, dinme olarak düşünülebilir.

2.5.2 Düzensizlik Modeli-Dikkate Alınacak Hususlar

- İstenen sonuç, normal hâle geri dönmek olmalıdır. Düzensizlik/ciddi düzensizlik olayından önce ve sonraki normal hâl farklılık gösterebilir.
- Gerilim, uyuşmazlık veya düzensizlik seviyesini; kolluk personeli ve topluluklar farklı şekillerde algılayabilirler. Etkili toplum irtibatı, herhangi bir uyuşmazlığın azaltılmasına yardımcı olabilir.
- Topluluklar, gruplar veya kalabalıklardaki olası veya mevcut uyuşmazlıkların/gerilimlerin tespit edilmesine yönelik bilgi ve istihbarat, uygun müdahaleleri kolaylaştırabilir.
- Anlaşmazlık veya düzensizlikle ilgili söylentiler veya yanlış bilgiler dolaşabilir. Bunlar, kolluğun hareketleri veya müdahaleleri hakkında yorumları içerebilir ve mümkün olduğunca çabuk açıklığa kavuşturulmalıdır. İyi bir irtibat ve sağlam bir toplum/halkla ilişkiler stratejisi başarıya götüren kilit etmenlerdir.
- Düzensizlik süresince, mümkün olduğunca normal kolluk hizmetleri (hem düzensizlikten etkilenen topluma hem de daha geniş alanlarda kolluk faaliyeti) devam ettirilmelidir.
- Kolluk Kuvvetleri tarafından kullanılan güç, kanuna uygun ve tehditle orantılı olmalıdır.
- Toplum, diğer kurumlar ve Kolluk Kuvvetleri ile ortaklık içinde yürütülen faaliyetler, düzensizliğin önlenmesi ve gerilimin azaltılmasında kilit unsurlardır.
- Tetikleyici olay her ne kadar küçük de olsa herhangi bir olaydır ve bu, gerilim/düzensizlik düzeyini artırır. Modelden yararlanarak gerilim/düzensizlik düzeyinde yaşanması muhtemel tırmanma konusunda öngöründe bulunma, ileriye dönük ve gelişmesi muhtemel durumlara yönelik plan yapmada amirlere yardımcı olabilir.

2.6 Karar Alma Modeli (KAM)

Bu model, kamu güvenliği açısından bir risk veya düzensizlik ihtimali taşıyan olay ve durumların yönetimi konusunda sistematik rehber sunar. Ayrıca, karar alma sürecine yardımcı olur ve kilit karar vericilere, kararların ve gerekçelerinin belgelenmesine elverişli bir yapı sağlar.

Modelin döngüsel yapısı, bir durumun sürekli değerlendirme sürecinde olması ve uygun tedbirlerin o an mevcut olan en güncel bilgiler ve istihbarata dayanarak alınması gerektiğine işaret eder.

Döngüdeki aşamalardan hiçbirinin sadece Kolluk Kuvvetlerinin sorumluluğunda olduğu düşünülmemelidir. Aslında, toplumda normal hâlin yeniden tesis edilmesi tam anlamıyla birden çok kurumun sorumluluğundadır.

Kararlar hem o an hem de sonrasında incelenip irdelenebilir. Karar alma modeli herkes için tutarlı bir çerçeve sunmak adına kabul edilmiştir ve KAM'ın merkezinde Etik Kuralları yer almaktadır. Bu, tüm etik değerler temelinde karar alma hâllerinde olduğu üzere, AİHS, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve "Kolluk Etik İlkeleri"ni kapsamalıdır.

🕒 Bilgi/İstihbarat:

- Mevcut tüm iç ve dış kaynaklardan toplanmalıdır.
- Suç ve toplulukla ilgili bilgileri/istihbaratı içermelidir.
- Planlama ve karar alma sürecine bilgi sağlamalıdır.

🕒 Tehdit ve Risk Değerlendirmesi:

- Kişilere, kuruluşa ve paydaşa yönelik tehditleri,
- Herhangi bir operasyonun başarısına yönelik tehdidi,
- Herhangi bir tehdidin seviyesini,
- Karar Alma ve Düzensizlik Modeli ile ilgili durumu, tanımlamaktadır.

🕒 Yetkiler ve Politika:

- Ulusal, bölgesel, yerel mevzuat ve kılavuzlar doğrultusunda uygun ve yasal bir şekilde kullanılmalıdır.

🕒 Seçenekler ve Gelişmesi Muhtemel Durumlar:

- Mevcut tehdit düzeyini yansıtan ve bu kılavuz el kitabında yer alanlarla sınırlı olmayan çeşitli uygun müdahaleleri içerir.

🕒 Alınan Tedbir ve Yapılan Gözden Geçirme:

- İnsan haklarına uygun olmalı,
- Düzenli olarak gözden geçirilmeli,
- Denetlenmelidir.

Karar Alma Modeli, ani gelişen ya da bildirimi yapılmış olaylar için aynı şekilde uygulanabilir. Bu model, anlaşmazlıkların çözülmesine ve güç kullanmanın münferit görevlilerle mi yoksa çok sayıda personel ve kaynağın seferber edilmesiyle mi yapılacağı konusunda kritik kararlar almaya yardımcı olacak şekilde tasarlanmıştır.

2.7 Kalabalık Davranışı

Kalabalık davranışlarındaki eğilimler konusunda çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Dünya genelinde, yasal ve demokratik haklarını kullanırlarken kolluk kuvvetlerinin hareketleri yüzünden masum kişilerin ölümüyle sonuçlanmış pek çok örnek olay vardır. Kalabalık yönetimi ile ilgili olayların planlanması ve uygulamasında görev alan tüm personelin, kolluk kuvvetlerinin kalabalık davranışına yönelik hareketlerinin yol açabileceği ölümcül etkilerin bilincinde olması şarttır.

Kamu güvenliğine yönelik bir risk veya düzensizlik olasılığının söz konusu olduğu kalabalık yönetimi konusunda planlanma yapılırken, bu olaylara komuta edilirken veya tavsiyede bulunulurken her tür kalabalık aşağıda belirtilen davranış modellerini sergileyebilir:

Kalabalıklar, pek çok farklı tutum ve davranışı bünyesinde barındıracaktır. Bu nedenle de, toplumsal olay faaliyetlerine farklı seviyelerde katılım olması muhtemeldir. Tetikleyici bir olay, dâhil olma seviyesini etkileyebilir. Araştırmalar, tetikleyici olması en muhtemel kaynağın Kolluk Kuvvetleri tarafından haksız yere ve gelişigüzel/fark gözetmeden güç kullanıldığı algısı olduğunu göstermektedir.

Tetikleyici bir olay; kalabalıktakilerin veya kolluk kuvvetlerinin hareketlerinin bir sonucu olarak veya katılımcılar ile kolluk kuvvetleri arasındaki etkileşimlerden kaynaklanan değişmiş algılar yüzünden ortaya çıkabilir. Ayrıca; (ister doğru ister yanlış olsun) dış olaylar hakkında kalabalığa veya kolluk kuvvetlerine ulaşan bilgiler de, bireyin durumla ilgili algısını tırmandırabilir, zayıflatabilir veya değiştirebilir.

- Bir kalabalığın üyeleri illa ki “kalabalık histerisi”ne kapılacak diye bir şey yoktur. Kalabalıktaki her bir birey, kendi görme, duyma ve hareket etme yetisine dayanarak olayları farklı şekilde algılar. Bu durum davranışlarını da etkileyebilir.
- Kalabalık üyeleri oldukça duygusal veya saldırgan bir hâle geldiklerinde, gözle görülür davranışları yayılabilir ve etraflarındaki kişilerce uygun bir davranış olarak görülmeye başlayabilir. Bu da, bir azınlığın etraflarında bulunan diğer kişileri etkilemesi ve harekete geçirmesi için bir fırsat olabilir.
- Anonimlik (tanınmama), kolluk kuvvetleri tarafından tespit edilme ve kalabalık üyeleri tarafından onaylanmama korkusunu ortadan kaldırır ve yasal ve ahlaki sınırların kırılmasına yol açabilir. Bu durum, mümkün olduğunda birliklerin ve bu birliklerdeki bireylerin mümkün olduğunca tespit edilebilirliğini sağlaması gereken kolluk için de geçerlidir.
- Kalabalık yer değiştirirken, yönlendirilmeyen topluluklar en az çaba gerektiren güzergâhı takip edecektir. Yüksek motivasyona sahip kalabalıklar, hedeflerine ulaşmak için en direkt güzergâhı izlemeye çalışacaklardır.
- Kontrol tedbirlerinin uygulanması ve kalabalığın yönlendirilmesi gerekli ise, çıkışlar ve acil çıkış noktaları göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kalabalığın yoğunluğu ne kadar fazlaysa:

Kalabalığın içindeki etkileşim ve kalabalığın birlikte hareket etme ihtimali de o kadar çok olur.

Kalabalık üyelerinin ayrılması da o kadar zor hâle gelir. Kamu güvenliğinin sağlanması açısından, kalabalık yoğunluğunun ve dinamiklerinin sürekli takip edilmesi şarttır.

- Kalabalık üyeleri ile ilgili olarak, kalabalık içerisinde ne kadar az gayri resmi kontrol yapılırsa kolluk kuvvetlerinin güç kullanmaya ihtiyaç duyma ihtimali o kadar yüksek olur.
- Kolluk kuvvetleri tarafından yapılan kalabalık yönetimi, canlı ve etkileşimli bir süreçtir. Gerek birey olarak, gerekse grup hâlinde olsun kolluk kuvvetlerinin üyeleri de, kalabalıktan gelen ya da genel anlamda olaylarda taraf olmalarından kaynaklanan etkilere maruz kalabilirler. Tam da bu noktada, planlama, eğitim, iletişim ve liderlikle ilgili dikkate alınacak hususlar özellikle önem taşır.

2.8 Kalabalık Yönetimi İlkeleri

Kalabalıkların yönetimini içeren herhangi bir kalabalık yönetimi operasyonunun planlama, bilgilendirme ve konuşlandırma aşamaları sırasında aşağıda belirtilen temel esasların gözetilmesi gerekir:

Zekâ

Mümkün olduğunca ve herhangi bir olaydan önce, kolluk kuvvetlerinin iştirak edebilecek grupları, niyetlerini, taktiklerini, kabul gören davranışla ilgili düşüncelerini, diğer gruplar hakkındaki görüşleri ile beraber saptaması gerekir. İstihbarat/bilgi toplama; bir kalabalığın içindeki aktivist oranını, kalabalığın güttüğü amaç dâhilinde ne kadar homojen bir yapıya sahip olabileceğini, örneğin şiddete ve/veya kargaşaya meyilli olanlar ile barışçıl olanların dengelerini de gösterebilir.

İletişim

Bir olayın planlama süreci sırasında, kolluk kuvvetleri ilgili taraflara kalabalık yönetimi konusundaki yetkilerini, hareket tarzlarını ve esaslarını açıklamaya çalışmalıdır. Kolluk Teşkilatları, ilgili grupları kabul gören davranış kaideleri konusunda eğitmeye çalışmalı ve kolluk kuvvetlerini de olaylara dâhil olan grupların niyetleri, kapasiteleri ve kabiliyetleri açısından eğitmelidir. Bu ilke; düzenleyicilerle ilk temasın ve müzakerenin, tüm katılımcıların güvenlik ve emniyeti açısından son derece önemli olduğu ani gelişen olaylar için de aynı şekilde geçerlidir.

Böyle bir yaklaşım, kalabalığın bir ölçüde kendi içinde de bir kolluk faaliyeti yapmayı benimsemesini beraberinde getirebilir. Ayrıca bu yaklaşım; bazı tarafları kendilerini, barışçıl gösterilerde yer almak istemeyen ve kanunsuz bir şekilde davranış sergileyebilecek gruplardan uzak tutmaya teşvik edebilir. Süreç sırasında kolluk kuvvetleri, kalabalığın meşru amaçlarını nasıl kolaylaştırmaya çalıştıklarını ve kalabalıktaki bazı kişilerin kanunsuz hareketlerinin, bu amaçların engellenmesine nasıl yol açacağını kalabalığa bildirmelidir.

İletişim mümkün olduğu hâllerde, kalabalık tarafından saygı gören belirlenmiş düzenleyiciler ve/veya şahıslar aracılığıyla yapılmalıdır.

Kolluk Kuvvetleri ayrıca; sosyal medya platformlarının yaratabileceği büyük etkinin de bilincinde olmalı ve halkla etkili bir şekilde iletişim kurulmasını mümkün kılmak için, her türlü olay öncesinde kalabalık yönetimi ile ilgili “güven veren bir ses”in hazır bulunmasını sağlamalıdır.

Kolaylaştırma

Kolluk Kuvvetleri, grupların barışçıl ve meşru etkinlik amaçlarının kolaylaştırılmasına çalışmalıdır-özellikle de uyuşmazlık ortaya çıktığında. Amaç, hukuka aykırı hareket eden gruplarla uğraşırken barışçıl hedeflerin gerçekleştirilmesine izin vermek olmalıdır.

Ayrıştırma

Kolluk Kuvvetleri, memurları kalabalığın tüm üyelerine aynı şekilde davranmamaya teşvik etmelidir. Şiddet baş gösterdiğinde, herkese aynı hasmane tutumla davranma eğilimi gelişir. Ancak; özellikle böyle durumlarda, insanlara saygılı davranmak ve insanları o anda çatışmayı körükleyenler tarafına itmek değil kendi tarafına çekmek hayati önem taşır.

Elebaşlarının erken safhada tespiti ve yakalanması, bu sürece yardımcı olacak ve kanuna uygun hareket eden göstericiler, kolluk kuvvetlerinin yeterlilik ve kabiliyetlerine daha çok güven duyacaklarından güç kullanma ihtiyacını azaltabilecektir.

Pek çok kişinin barışçıl gösteri yapma isteği şeklindeki isteğine olanak sağlanması gerekli olabilir, böylelikle, onlar da kolluk kuvvetlerine düzensizliği önleme ve kamu düzenini muhafaza etme yönündeki genel hedefinde yardımcı olabilirler.

2.9 Denetim Kayıtları

2.9.1 Denetim Kaydı Nedir?

Bu belgede yer alan amaçlar kapsamında bir denetim kaydı, amirin karar alma sürecinin doğru ve zamanında kayıt altına alınmasıdır.

2.9.2 Denetim Kaydı Neden Önemlidir?

Denetim kaydı iki sebeple önemlidir:

Birincisi, amirin olay anında gerekçeli, kanuna uygun ve haklı gösterilebilir bir karara ulaşmasına yardımcı olur.

İkincisi ise, amirin olaydan sonra kararının (kararlarının) nedenlerini açıklamasına/hesabını vermesine yardımcı olabilir.

Olay anında denetim kaydının önemi

Amirin; kanuna uygun, gerekli ve orantılı kararlar vermesi şarttır. Bunu yapabilmek için, karar alma sürecinde mantıklı ve yapılandırılmış bir yaklaşım izlenmesi gerekir. Amir bunu, karar alma sürecinin bir bölümü olarak denetim kaydının oluşturulması ile sağlar.

Olaydan sonra denetim kaydının önemi

Olaydan sonra amirden kararlarının nedenlerini açıklaması istenebilir. Günümüzde devlet yetkililerinin (kolluk kuvvetleri dâhil olmak üzere) verdikleri kararların hesap vermekten muaf olması söz konusu değildir. Bu özellikle takdir yetkisinin kullanıldığı durumlarda söz konusudur. Takdir yetkisinin tamamıyla makul olmayan bir şekilde kullanılması yasal bir yükümlülüğe tabi olabilir.

2.9.3 Hesap Verme Sürecinde Denetim Kaydı Nasıl Kullanılır?

Kolluğun makul olmayan güç kullandığının iddia edilmesi, ölüme yol açması, ceza veya hukuk mahkemelerine taşınan olaylar veya bir meclis araştırması/soruşturması gibi iç soruşturmalardan önce hesap verebilirlik ortaya çıkabilir. Hangi mahkeme/ortam olursa olsun, soru genelde aynı olacaktır: amir makul bir karar vermiş midir?

Bu soruya verilen cevap aşağıda belirtilen şeylerin vuku bulup bulmadığının belirlenmesine yardımcı olmak için kullanılabilir:

- (i) Görevin kötüye kullanılması söz konusudur.
- (ii) Ciddi ihmal, adam öldürme.
- (iii) Mülki ihmal veya
- (iv) Bir olayı çevreleyen şartlar ve yeniden ortaya çıkmaması için tavsiyelerde bulunma.

Bir kararın tam hesabını vermek için, amirin karar alma sürecini ve kararlarını aldıkları şartları veya ortamı açıklaması gerekecektir. Bunun yapılamaması, genellikle karar alma sürecinin geçmişe dönük tahrifi ile sonuçlanabilir ve en kötüsü de, mantıklı görünen bir karar mantıksız ve kanunlar uyarınca ihmal veya cezai işlem gerektiren bir hâle gelebilir.

2.9.4 Bir Denetim Kaydı Nasıl Olmalıdır?

Bir denetim kaydının şeklinin nasıl olacağına ilişkin kesin bir format veya formül bulunmamaktadır. Ancak, denetim kaydı karar vericiye olay anında ve sonrasında pratik bir yardım sunmalıdır. Kapsamlı olmasına gerek yoktur, ancak karar vericinin makul bir karara varmasına ve bu makul karara nasıl vardığını kanıtlamasına yardımcı olmalıdır. Makul bir karar; diğer kolluk personelinin de aynı şartlar altında ulaşmış olacağı karardır. Denetim kaydı, kararın hangi bağlamda alındığı gibi o anki şartları da kanıtlamalıdır. Şunları kaydetmeli veya şunlara atıfta bulunmalıdır:

- Görev (sorun)
- Görevi veren
- O an mevcut olan bilgiler
- Mevcut bilgi kaynağı (hassas bilgilerin kaydını ayrı tutmayı dikkate alın)
- Mevcut imkânlar
- Eldeki seçenekler
- Seçeneklerin kanuna uygunluğu, gerekliliği ve orantılılığı
- Seçeneklere ilişkin risk değerlendirmesi
- Seçeneklerin avantaj ve dezavantajları
- Pek makul olmayan seçeneklerin çıkarılması
- En makul seçeneğin-çözümün seçilmesi (plan-hâlihazırda kayda geçirilmemişse veya bir başkası tarafından geliştirilmeyecekse)
- Saat ve tarih

Gerekçelerini açıklarken düzensizlik modelinin aşamalarına başvurulması da, kilit karar vericilere yardımcı olabilir.

Amirler tarafından zamanı belirtilerek belgelenmesi gereken önemli hususlar:

- Saati verilerek, **ne zaman** tespit ettiniz/bilgilendirildiniz.
- Saati verilerek, **neye** karar verdiniz/neyi emrettiniz/ne yaptınız/ne yapmadınız.
- Saati verilerek, **nasıl** yapıldı/başarıldı?

- Saati verilerek, **etkili** miydi?
- Saati verilerek, **gözden geçirmesi/revizyonu.**
- **Kayıt defterine geçirilmiş** veya bir başka şekilde inandırıcı bir biçimde ispatlanabilir.

Açıkça ifade edilmiş bir soru ile başlamak önemlidir, örneğin “Sorun nedir?” (Bir çözüm (plan) saptamak için görev (görevler nedir/nelerdir?). Net bir başlangıç noktası olmadan, kolluk kuvvetlerinin zamanında ve odaklı bir planlama sürecini garantiye alması mümkün değildir. Bunun nedeni, ilgisi olmayan gerçeklerin ve uygun olmayan seçeneklerin düşünülme riskidir. İlk önce çözüme ulaşılması ve görev, bilgi, kaynaklar ve seçeneklerin ikinci sırada dikkate alınması hâlinde mantıksız bir kararın çıkması muhtemeldir. Diğer bir deyişle, karar alma süreci “tersten” işler.

2.10 Bilgi ve İstihbarat

2.10.1 Kalabalık Yönetiminde Bilgi ve İstihbaratın Rolü

Geniş çaplı kaynaklardan bilgi toplanması, kolluk operasyonunun önemli bir parçasını oluşturur. Bilgiler; kamu düzeninin korunması, düzensizliğin asgari düzeye indirilmesi, suçun önlenmesi ve kamunun güveninin muhafaza edilmesi konusunda adımlar atılmasını mümkün kılar.

Kolluk kurumları; bilgilerin toplanması, değerlendirilmesi ve analiz edilmesi için bir süreç sunan ve istihbarat mahsulleri yaratmak için bilgilerin nasıl kullanılabileceğini açıkça tanımlayan bir sistemi benimseyerek istihbarat odaklı olmalıdır.

Söz konusu istihbarat mahsulleri böylece; kalabalık yönetimi konusunda stratejik öncelikler, taktiksel müdahaleler ve operasyonel görevlendirmeler hakkında karar almak için kullanılabilir.

İstihbarat sistemleri, geniş yelpazedeki kaynaklardan alınan bilgileri kullanabilme kabiliyetine sahip olmalıdır.

Bu süreç dâhilinde, ortaya çıkan yeni eğilimler tespit edilir ve uygun bir kolluk müdahalesi belirlenir.

Ayrıca bu süreç, şunları kapsamalıdır:

- Toplumdaki Gerilimin Takibi. Böyle bir takip, kolluk faaliyeti için bir içerik sunacak ve kolluk faaliyet planının ötesinde bir tedbir alınmasını gerektiren kötüye giden bir duruma işaret edecektir.

Tehdit ve Risk Analizi

Bilgi, istihbarat, toplumdaki gerilimin takibi ve bilinen (önceden planlanmış) olaylar; bilinen veya olası olaylara ilişkin bir veri tabanı oluşturmak amacıyla kullanılabilir.

Bu; olayın yaratacağı etkiye karşı (kurumsal ve toplumsal boyutta) olayın gerçekleşme ihtimalinin (ne kadar kısa zamanda ortaya çıkacağını) basit bir orantılama sürecidir.

İhtimal ve etki ne kadar büyükse, risk de o kadar fazladır.

Böyle bir yaklaşım, coğrafi özelliklere uygun olarak hazırlanan özel bir yönteme izin verir ve daha yüksek riskli olaylara odaklanır.

Kalabalık yönetimi kapsamında; bu, uzmanlaşmış sahip kalabalık yönetimi kabiliyetlerinin/ imkânlarının seferber edilmesi ve görevlendirilmesinin yanı sıra bir komuta yapısının, planlama ekibinin ve destekleyici bir istihbarat biriminin kurulmasını gerekli kılabilir.

Özet

Toplumsal bilgiler, istihbarat süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır; böylelikle kolluk kurumları bünyesindeki her düzeyden karar verici, kendi bölgelerindeki gerilim seviyelerinin farkında olur.

Rutin bir rapor, istihbarat birimlerinden gelecek istihbarat mahsullerinden biridir. Tetikleyici bir olay meydana geldiğinde veya meydana geleceği sezildiğinde, toplulukla ilgili bilgiler, olayın toplumda yaratacağı etki değerlendirmesi sürecine bilgi sağlamalıdır.

BÖLÜM 3. KALABALIK YÖNETİMİ KOMUTA YAPISI

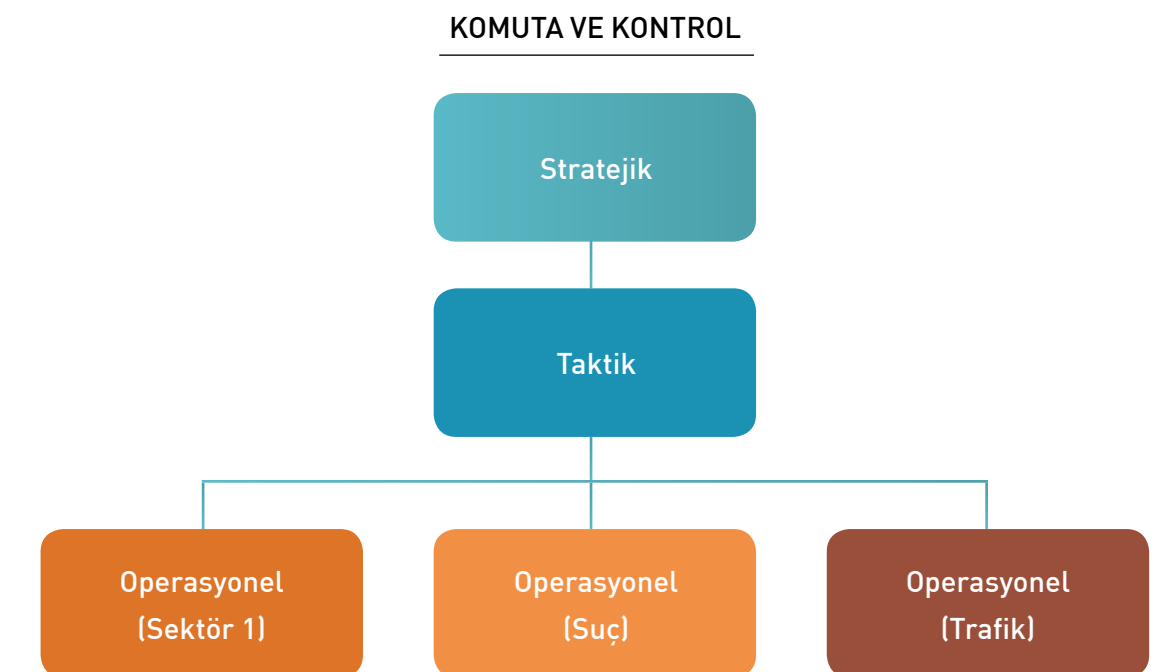
Hesap verebilirliğin, etkili iletişimin ve operasyonel etkililiğin sağlanması açısından komuta yapısında netlik esastır.

Kalabalık yönetimde komuta yapısının üç seviyesi vardır:

1. **Stratejik,**
2. **Taktik,**
3. **Operasyonel,**

ŞEMA: Kamu Düzeni Komuta Yapısı

Bu şema, komuta ekibinin bir olayı yönetmesinde bir yapı sunar. Şemanın, tüm detayları kapsadığı düşünülmemelidir.

Kalabalık yönetimi komuta yapısı; çeşitlilik gösteren ve gelişen olay veya durum yelpazesıyla baş etmede gerekli olan esneklik payını sağladığından, hem önceden planlanmış olaylarda hem de ani gelişen olaylarda kullanılmak üzere tasarlanır. Bu yapının uygulanmasına, olay veya durumun tehdit değerlendirmesi temel alınarak karar verilmelidir.

Söz konusu yapı; rütbeye değil göreve özeldir, ancak, bu kilit görevlerin yerine getirilmesi için seçilen kişilerin liderlik ve komuta deneyimi titizlikle değerlendirilmelidir. Tüm kolluk personeli; komuta ekibinde yer alan diğer kişilerle ilişkili olduklarını bilmeli, kendi görev parametrelerinin bilincinde olmalıdır.

Özellikle uzayabilecek operasyonlar açısından, kuvvetin mukavemeti göz önünde bulundurulmalıdır. Uygun niteliğe sahip yedek personel görevlendirilmeli ve vaktinde bilgilendirilmelidir.

Her olay veya durum kendine özgüdür ve kendine ait strateji geliştirilmesini hak eder; dolayısıyla, genel stratejilerin tekrar tekrar kullanılmasının kendi içinde tehlike barındıracağı kabul edilmelidir.

Strateji ve stratejinin destekleyici gerekçesi denetim kaydının bir bölümü olarak kayıt altına alınmalıdır. Stratejide yapılacak değişiklikler de aynı şekilde kayda geçmelidir.

BÖLÜM 4. STRATEJİ

4.1 Stratejik Açıdan Dikkate Alınacak Hususlar

Kamu güvenliği açısından riski veya düzensizlik ihtimali olan olayların ve durumların planlaması ve yönetimi yapılırken, kolluk kuvvetlerinin müdahalesi rutin operasyonları desteklemeli ve tamamlamalıdır.

Hedef, uygun tedbirler ve müdahaleler aracılığıyla normal duruma/düzene mümkün olduğunca çabuk dönmek olmalıdır. İster bilgilendirme ister eylem yoluyla olsun, duruma erkenden bir çözüm bulmaya çalışmak uygun olabilir.

Bu konuda dikkate alınması gereken bir dizi önemli konu vardır. Aşağıda verilen liste, her detayı kapsamamakla birlikte, karar alma sürecine yardımcı olacak bir çerçeve sunmaktadır.

Durum nedir?

- Yer, ölçek, boyut, zaman,
- Katılımcı sayısı, motivasyonu,
- Ani gelişen veya önceden planlanmış,
- Bilgi ve istihbarat,
- Medyanın ilgisi,
- Yol açabileceği siyasi sonuçlar (yerel, ulusal ve uluslararası),
- Kollukla ilgili daha geniş çapta yol açabileceği sonuçlar,
- Tehdit değerlendirmesi (değerlendirmeleri),

- Ne tür bir taktik sınırlama (sınırlamalar) uygulanmalı,

[Stratejik kolluk amiri tarafından kaldırılacak ateşli silahların ve diğer ölümcül olabilecek taktiklerin kullanımı konusunda kısıtlamalar].

Diğer tarafların dâhil olması

- Tüm potansiyel paydaşların tespit edilmesi.
- Kolluk amirlerinin koordinasyonunda çok kurumlu irtibat gruplarının kurulması.
- Birlikte çalışmayı kolaylaştıracak niyet beyanı ve protokoller hazırlanması.
- İlgili tüm paydaşların haberdar edilmesi ve bilgilerin güncellenmesi.

Etik

- Stratejinin etik temeli belirlenmeli. Üzerinde anlaşmaya varılmalı, paylaşılmalı ve kolaylıkla anlatılmalıdır.
- Kabul edilen stratejiler uyarınca neler yapıldığının kontrolü için süreçler geliştirilmeli.
- Stratejiyi tehlikeye atabilecek hızlı ayarlamalardan kaçınılmalı.
- Kolluk kuvvetlerinin müdahalelerinin, koluğu gereksiz yere diğer tarafın aleyhine olacak şekilde bir paydaşla aynı safta gösterebileceğinin farkında olunmalıdır.

4.2 Kilit Görevler ve Sorumluluklar

4.2.1 Stratejik Kolluk Amiri

- Genel komuta, olay veya durumun sorumluluğu ve hesap verme sorumluluğu bu kişidedir.
- Stratejik planlama sürecini başlatma sorumluluğu vardır.
- Olayla ilgili stratejinin belirlenmesini, gerektiğinde düzenli olarak gözden geçirilip güncellenmesini sağlamalıdır.
- Taktik planına onay vermesi ve taktik planın strateji doğrultusunda olmasını sağlaması gerekir.
- Operasyonun etkili stratejik komutasını idame ettirebilecek bir yerde bulunmalıdır.
- Nesnellliğini korumalı ve söz konusu olduğunda, taktik (Gümüş komuta düzeyi) kararlara girmemelidir.
- Gerek duyulduğunda, taktik kolluk amiri strateji amirine ulaşabilmelidir.
- Olaya ilişkin stratejinin belgelenmesini ve olay süresince net bir denetim kaydının tutulmasını sağlamalıdır.

Herhangi bir olayın stratejisi:

- Genel amacı tanımlamalı,
- Destekleyici gerekçe ile beraber münferit hedefleri tanımlamalı,

- Operasyonun tarzını ve tonunu tanımlamalı,
- Tercih edilen (istenen), kabul edilebilir ve kabul edilemez sonuçları tanımlamalı,
- Stratejik, taktik ve operasyonel seviyeler arasındaki komuta protokollerini açık bir şekilde ortaya koymalı,
- Operasyonun taktik parametrelerini belirlemelidir.

4.2.2 Taktik Kolluk Amiri

- Stratejiye ulaşmak için bir Taktik Planı geliştirilmesinden ve koordinasyonundan sorumludur.
- Taktik Planının gözden geçirilmesinden, güncellenmesinden ve Taktik Planında yapılan değişikliklerin bildirilmesinden sorumludur.
- Uygulanan taktiklerin stratejik amaca ve Taktik Planına cevap vermesini sağlamaktan sorumludur.
- Tüm personelin tam anlamıyla bilgilendirilmesini sağlamaktan sorumludur.
- Taktik Planının başarıya ulaşması için operasyonel kolluk görevlilerinin faaliyetlerinden sorumludur.
- Net bir denetim kaydı sunmak amacıyla, tüm kararların belgelenmiş olmasını sağlamalıdır.
- Komuta zincirinde, operasyonel ve stratejik seviyeler arasında önemli bir halkayı oluşturur.

Taktik Konular

Taktikler-tanım:

Taktikler, kuvvetlerin stratejik amaçlara ulaşmak için kullanılma şeklidir.

Taktikler:

- Stratejiyi yansıtmalı,
- Tehdit seviyesine uygun olmalı,
- Amaç (amaçlara) ulaşmak için uygulanmalıdır.

Kolluk Kuvvetleri ve paydaşlar, herhangi bir müdahalenin kamu algısı üzerindeki etkisinin bilincinde olmalıdır.

Taktikler ve konuşlanmalar, değişen durumlara cevap verecek ölçüde esnek olmanın yanı sıra daima stratejik amaçları yansıtmalıdır.

Stratejik amaçlara uygun olarak; taktik amirler, operasyon amirlerine mevzilenme protokolleri ve söz konusu olabilecek güç kullanma seçenekleri gibi taktik sınırlamalar getirilmesini göz önünde bulundurmalıdır.

Öldürme ihtimali olan gücün kullanılması ile bireyin AIHS ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası kapsamındaki hakları ve karar alma modelindeki etik kurallar ışığında dengelenmelidir.

Herhangi bir bireye karşı güç kullanıldığında, her kolluk personeli kendi hareketlerinin hesabını verebilmelidir.

Taktik Planı, denetim kaydının bir bölümü olarak kayıt altına alınmalıdır. Taktik Planında yapılacak her tür değişiklik de, destekleyici gerekçesi ile beraber benzer şekilde kayda geçirilmelidir.

TAKTİK AÇIDAN DİKKATE ALINACAK HUSUSLAR

Taktik ve operasyonel amirler, bir olay veya durumun planlanmasında ve yönetiminde aşağıda belirtilen hususları göz önünde bulundurmalıdır.

Bu liste her detayı kapsamamakla birlikte, karar alma sürecine yardımcı olacak bir çerçeve sunar.

Müzakere

- Kimliği belli düzenleyici (düzenleyiciler)/temsilci (temsilciler) ile.
- Uyuşmazlık ihtimalini asgariye indirebilir/ortadan kaldırabilir.
- İhtiyaç duyulan kaynak düzeyinin azalması ile sonuçlanabilir.
- Eğitimini almış bir müzakereciden yararlanılmasının düşünülmesi.

Operasyonel Parametreler

- Zamanlama ve süre
- Aşamalı operasyon, durum değiştikçe taktiklerin gözden geçirilmesi/değiştirilmesi için esneklik sağlayabilir.
- Coğrafi/işlevsel açıdan operasyonel sorumlulukların tanımlanması.
- Kilit/hassasiyeti olan birey/grupların belirlenmesi.
- Sembolik/stratejik yerlerin belirlenmesi.
- Çevresel özellikler
- Operasyonel hedefler

Mevzuatın Kullanılması

- İlgili/uygun mevzuatın tespit edilmesi.

Bilgilendirme

- Herhangi bir operasyonun başarıyla yönetilmesinde olmazsa olmazdır.
- Operasyonun kapsamını açık şekilde tanımlamalıdır.
- Tüm bilgilendirmelerin kaydı tutulmalıdır.

Güncelleme/Sahadan Bilgi Alma/Değerlendirme

- İstihbarat ve kanıt toplanmasını destekler.
- Refah ve toplumla ilgili konulara yöneliktir.
- Gelecekteki olayların planlanmasına yardımcı olur.
- İleri sürülen konular ve ortaya çıkan aksiyonların kaydı tutulmalıdır.

Kontrolün Sağlanması

- Kaynakların erken konuşlandırılması,
- Korumaya alınacak önemli yerler,
- Operasyon için benimsenen kolluk müdahale tarzının erken sergilenmesi.

Çevirme/Korumaya Alma

- Vakaları/olayları olduğu yerle sınırlar.
- Ek kuvvetler beklenirken vakit kazandırır.
- Hassas mülk/kişileri korumak için kullanılabilir.
- Yoğun kaynak kullanılır, sürdürülmesi zor olabilir.
- Net bir hukuki dayanağı olmalı ve düzenli değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.
- Çıkış stratejisine ihtiyaç vardır.

İnisiyatif Elde Tutma ve Ele Geçirme

- Tepkisel olmak yerine ileriye dönük,
- Her tür avantajdan yararlanma,
- Esnek tepki gerekir,
- Uygun ve etkili bilgi yönetimi ile kanuna aykırı faaliyet engellenebilir.

Dikkat Dağıtma Taktikleri

- Bir grubun/kalabalığın/bireyin dikkatini başka yöne çeker.
- Faaliyeti engellemek veya avantaj yaratmak için kullanılır.

Geri Çekilme/Yeniden toplanma

- Geri çekilme, kamuya hizmet etme ve kamuyu koruma ihtiyacına göre dengelenmelidir.
- Olumsuz bir adım olarak görülmemelidir.
- Tehdidin devam eden değerlendirmesi, taktik müdahaleyi belirlemelidir.
- Taktiklerin yeniden değerlendirilmesine, planlanmış bir müdahaleden önce durumun bertaraf edilmesine veya çözülmesine fırsat verir.

Dağıtma

- Proaktiftir, ancak zıtlasmaya yol açabilir.
- Yüksek veya düşük profilli olabilir.
- Potansiyel suçluların birleşmesini azaltır ve ortadan kaldırır.
- Kontrol etmesi zor olabilir.
- Çıkış güzergâhlarının belirlenmemiş olması, kalabalığın güvenliğini etkileyebilir.
- Cop taktikleri, göz yaşartıcı gaz, tazyikli su ve en nihayetinde ateşli silahlar gibi güç kullanma seçeneklerini içerebilir.

- Ateşli silahlar, yalnızca diğer tüm seçeneklerin başarısız kaldığı veya başarısız olacağının düşünüldüğü durumlarda dikkate alınmalıdır.
- Parlama noktasının yerini değiştirebilir.

Yakalama

- Suçlu sayısını azaltır.
- Elebaşların azmettirme imkânını azaltır.
- İstihbarat/kanıt toplamaya yardımcı olur.
- Asıl suçluları, cezai hareketi kışkırtanları bertaraf eder.
- Uygun tolerans seviyelerini belirler.
- Tutuklamanın haklı gösterilebilmesi esastır.
- Yoğun kaynak gerektirir.
- Mahkûm işlemleri ve taşıma.
- Karşıt tepkileri tetikleyebilir.
- Yakalama politikası düşünülmeli ve belgelenmelidir.
- Olay sonrası soruşturmanın düşünülməsi.

Yedek Kaynaklar

- Her operasyon için düşünülmelidir.
- Taktik avantaj kullanma esnekliği sağlar.

Kuvvetlerin Koordinasyonu

Her tür operasyonun desteklenmesinde kuvvetlerin etkin yönetimi konusunda şu hususlara dikkat edilmelidir:

- Buluşma yeri,
- Seferber edilebilirlik,
- Güvenli giriş ve çıkış güzergâhları,
- Bekleme alanları,
- Sevk için ön bekleme alanları.

4.2.3 Operasyonel Kolluk Amiri

- Coğrafi veya fonksiyonel sorumluluk alanı dâhilinde uygun taktiklerin kullanılması aracılığı ile Taktik Planının uygulanmasından sorumludur.
- Taktik kolluk amirinin hazırladığı plan ve bu plandaki rolü hakkında bilgiye ve net bir anlayışa sahip olmalıdır.
- Sorumluluk alanı dâhilindeki personelin tam olarak bilgilendirilmesini sağlar.

- Kendi coğrafi veya fonksiyonel sorumluluk alanı içinde, kabul edilen taktiklerde yapılan herhangi bir değişiklik dâhil olmak üzere mevcut gelişmeler ve görevlendirmeler konusunda taktik kolluk amirine sürekli güncel bilgi vermesi şarttır.
- Kendi sorumluluk alanında etkili operasyonel komutayı idame ettirebilecek şekilde konum almalıdır.
- Birlik amirleri kendisine ulaşabilmelidir. Ancak; birlik amirlerine, görevlerini taktik plan doğrultusunda ifa etme serbestliğini de vermelidir.
- Bir denetim kaydı olmasını sağlamak için kararları belgelemelidir.

Operasyonel Konular-Taktik Seçenekleri

Aşağıda yer alan bölüm bir dizi taktik seçeneğini göstermektedir.

Bu liste tüm detayları kapsamamaktadır. Kuvvetler, yerel ihtiyaçlara ya da belirli bir olay veya durumun şartlarına uyacak şekilde bu seçenekleri şekillendirebilir veya yeni seçenekler geliştirebilirler.

Herhangi bir taktik seçeneğinin kullanılma mantığı kayıt altına alınmalıdır.

Yeterlilikler değişiklik gösterecek ve bu da, belirli bir seçeneğin uygulanabilme kabiliyetini etkileyebilecektir.

Personel ve ekipman desteği şeklinde yapılabilecek yardımlar dâhil olmak üzere, çeşitli dış kaynaklardan destek ve yardım alınabilir.

Sıralı olarak belirtilse de, seçilen seçeneğin veya seçenekler kombinasyonunun bir operasyonun herhangi bir aşamasında kullanılması uygun olabilir.

Tüm rütbelerdeki memurlar, seçilen ve uygulanan herhangi bir seçeneğin ayırım gözetmesini ve (haklı/makul neden gösterilmedikçe) bütün gruba uygulanmamasını sağlamalıdır.

Bu özellikle, daha şiddetli güç seçenekleri kullanılırken önemlidir.

Öldürme ihtimali olan güç kullanma seçeneği düşünülüyor ise (komuta yapısı ve protokollere) ek olarak; bu taktiğin, uygun eğitimi almış bir amir ve ekibe devredilmesinin kolaylaştırılması amacıyla, net ve denetlenebilir bir süreç ile önceden belirlenmiş bir planın bulunması gerekir.

Söz konusu memurlar, nelerin şeffaf ve hesabı verilebilir olduğunu anlayarak, sıkı kurallara tabi olan uzmanlık gerektiren taktiği uygularken mevcut kalabalık kontrolü sahasında çalışabilme özelliğine sahip olmalıdır.

Taktik Seçenekleri Listesi:

BU LİSTENİN, TÜRKİYE'DE KOLLUK KUVVETLERİNE YÖNELİK MEVCUT TAKTİK SEÇENEKLERİ LİSTESİ DOĞRULTUSUNDA GÜNCELLENMESİ GEREKİR.

1. Normal kolluk faaliyetleri,
2. Toplum ara bulucuları,
3. Kontrollü müdahale,
4. Delil Toplama Ekipleri,

5. Bariyerler,
6. Hava desteği,
7. Korumalı Memurlar,
8. Taktik Destek Grubu,
9. Kordonlar ve yol kesmeler,
10. Engel/Göstericileri Uzaklaştırma,
11. Bekleme/yeniden toplanma,
12. Kalkan taktikleri,
13. Coplar,
14. Yakalama ekipleri,
15. Tazyikli su,
16. Savunma tüfeği ve mühimmatı (hafif mermiler (plastik mermiler vs.),
17. Göz yaşartıcı gaz,
18. Ateşli silahlar.

Herhangi bir Taktik Seçeneğinin uygunluğu ve yerindeliği, belli bir duruma ve o andaki mevcut olaylara ve belli bir taktiğin uygulanma tarzına bağlı olacağından, burada belirtilen Taktik Seçenekleri kesin bir uygulama sırası ile listelenmemiştir.

4.3 Komuta Protokolleri

Komuta protokolleri; kolluk görevlilerinin neyi başarmalarının beklendiğini, bunu nasıl ve hangi kaynaklarla yapacaklarını bilmelerini sağlayarak, karar alma riskini azaltabilir karar alma sürecine bilgi sağlayabilir ve yön verebilir.

Bir Komuta Protokolü şunları belirtecektir:

- (i) İstenen sonuçlara götürecek her bir hedefe ulaşılmasından sorumlu kişi.
- (ii) Mevcut kaynakların her birini kontrol eden kişi.
- (iii) Her ayrı coğrafi bölge veya işten sorumlu ve hesap verecek olan kişi.
- (iv) Sorumluluğun bir görevliden diğerine devredilmesine yol açacak şey.

Komuta protokolleri şu şekilde özetlenebilir: “Ne, ne zaman, kime aittir”.

4.4 Soruşturma

4.4.1 Soruşturma Memuru (SM)

SM'nin görevi, bir suç ve hatalı davranış söz konusu olduğunda bunun Cumhuriyet Savcısının yönetiminde soruşturulmasıdır. Dolayısıyla bu görev kriminal veya idari soruşturmaya yönelik olabilir. Dinamik bir yapıya sahip olmaları nedeniyle, kamu güvenliği açısından bir risk teşkil

eden veya ciddi düzensizliğe yol açma ihtimali olan kalabalık yönetimi olayları ve durumları SM açısından kendilerine özgü zorluklar getirebilirler.

Bu zorluklar şunları kapsar:

- Soruşturmanın olası ölçeği,
- Suçların çeşitliliği,
- Olay yeri yönetimine ilişkin zorluklar,
- Kaynakların etkileri,
- Sansasyonel yargılama işlemleri ihtimali,
- Tanık ve şüphelilerin yönetimi ve idaresi.

Ciddi düzensizlik veya kamu güvenliği olaylarının ele alınmasında, günümüzde kriminal ve görevi suistimal soruşturmalarında uygulanan ileri bilgi teknolojileri, bilimsel yöntemler ve soruşturma teknikleri kullanılmalıdır.

4.4.2 Soruşturma Memurunun (SM) Görevlendirilmesi

Her tür kolluk kuvveti operasyonu için, planlama sürecinin başlarında bir SM atanması düşünülmelidir.

4.4.3 SM'nin Olay Öncesi Sorumlulukları

- Stratejiyi desteklemek amacıyla, kriminal ve kabahatli davranış soruşturma planını belirlemek,
- Dosyayı sonuçlandırma rehberi çerçevesinde kovuşturma politikası belirlemek,
- Cumhuriyet Başsavcılığının yetkili/ilgili mensuplarıyla irtibat kurmak,
- Mevcut bütçeyi belirlemek,
- Genel medya stratejisinin sınırları dâhilinde suçla ilgili medya politikasını belirlemek,
- İletişim sistemlerinin soruşturma gereklerini karşılamasını sağlamak,
- Gerekli kaynakları belirlemek,
- Gerekli izinleri yetkili yerlerden elde etmek,
- Çalışma protokolleri geliştirmek ve İstihbarat Yöneticisi ile yakın irtibatı sürdürmek,
- Gerek varsa soruşturma başlatılmasını sağlamak amacıyla kilit personeli belirlemek ve bilgilendirmek,
- Gerekmesi ihtimaline binaen olay yeri yönetimi gereklerini belirlemek.

Münferit olaylar veya vakalar, SM'nin aşağıda belirtilenleri görevlendirmesini ve bilgilendirmesini gerekli kılabilir:

- Hastane ekipleri,
- Tutuklu kabul ekipleri,
- Görüşme ekipleri,
- Teşrifat Görevlisi (Görevlileri)
- Dosya Hazırlama Ekipleri

4.4.4 SM'nin Olay Sırasındaki Sorumlulukları

- Suç veya kusurlu davranış danışmanı olmak,
- Yeterli ve kaliteli delil elde etmek,
- Mevcut kaynakları en iyi şekilde kullanarak suçluları başarılı bir biçimde adalete teslim etmek,
- Taktik kolluk amiri ile birlikte, düzensizlik sırasında sivil kıyafetli memurları veya gizli kaynakları kullanma riskinin olaylar kapsamında haklı gösterilip gösterilmeyeceğine karar vermek,
- Ana soruşturma, dosya hazırlama ekiplerini ve olay yeri yöneticilerini koordine etmek,
- İstihbarat birimi ile irtibatı sürdürmek,
- Diğer kurumların uzman soruşturma temsilcileri ile irtibatta olmak,
- Potansiyel olarak Cumhuriyet Başsavcısının idaresinde çalışmaktır.

Herhangi bir olay yerinin korunması, taktik kolluk amirinin emrettiği şekilde devam eden kolluk operasyonunun ihtiyaçları ile dengeli olmalıdır. SM, olay yerini koruma ihtiyacı konusunda taktik kolluk amirine tembihte bulunacaktır. Taktik kolluk amiri, söz konusu olay yerinin mevcut kaynaklarla korunmasının mümkün olup olmadığını bildirecektir. Karar, denetim kaydı için kayıt altına alınmalıdır.

4.4.5 SM'nin Olay Sonrası Sorumlulukları

- Suç ve kabahatli davranış soruşturmasını yönetmek ve görev alan ekiplere öncülük etmek,
- Kayıtların doğru tutulmasını sağlamak,
- Olay yerinin kolluk kuvvetlerinin kontrolünden ne zaman çıkarılacağına karar vermek,
- Soruşturma için tüm bilgi ve istihbaratın hazır olmasını sağlamak amacıyla İstihbarat Birimi ile sürekli irtibatta olmak,
- Savcılık kurumları ile yakın irtibatı sürdürmek,
- Kabul edilmiş stratejinin sınırları dâhilinde yakalama politikasını belirlemek,
- Olay veya vaka değerlendirme sürecine katkıda bulunmaktır.

4.4.6 Vaka/Olay Sonrası Soruşturma

Strateji grubu, aşağıda belirtilen faktörleri dikkate alarak olay sonrası yürütülecek herhangi bir soruşturmanın boyutuna karar vermelidir:

- Vaka (vakaların) boyutu,
- İşlenen suç sayısı ve türleri,
- Medyanın ilgisi
- Kamuoyunun görüşü,
- Kaynakların etkileri.

Olayın sonuçlanması üzerine, tüm materyaller kurum politikası uyarınca listelenip dosyalanmalı ve muhafaza edilmelidir.

4.5 Toplumla/Halkla İlişkiler-Medya Politikası

Kolluk yetkilileri ve ortak kuruluşlar, bir medya ve toplumla/halkla ilişkiler planı oluşturmalıdır.

Bugün AB kolluk kurumlarının hepsi, büyük veya kritik bir olayda herhangi bir komuta ekibinin parçası olan profesyonel iletişimcileri kullanmaktadır.

Hedefler

- Kolluk kurumlarının bütünlüğünü ve profesyonelliğini göstermek,
- Kamuya güvence vermek,
- Kanuna uygun bir şekilde gösteri yapma hakkını tanıırken, kanunu uygulama yükümlülüğümüze dikkat çekmek,
- Yasal yükümlülüğümüzü duyurmak,
- Olası/gerçek suç faaliyetinin ihbar edilmesini/bildirilmesini istemek,
- Kendi memurlarımızın ve personelimizin sürekli bilgi sahibi olmasını sağlamak ve onları iyi şekilde bilgilendirmektir.

Metodoloji

- İç iletişimler, herhangi bir stratejinin hayati bir parçasıdır.
- Halka ilişkilerin planlanmasına diğer kurumların/paydaşların dâhil edilmesi.
- Paydaşlarla birlikte kilit mesajlara karar verilmesi.
- Her kurum için ön safta yer alacak inandırıcı bir sözcü belirlenmesi.
- Kurumların münferit sorumluluklarına karar verilmesi.
- Diğer kişilerin uzmanlık alanlarına el uzatılmaması.
- Daha geniş ölçekli konuları savunmaktan sakınma.
- Sahiplenmenin uygun kurumlarda kalmasının sağlanması.
- Hedef kitlelerin saptanması.

- Olası sonuçlar için önceden hazırlanmış ve hızla uygun bir yanıt verebilmek amacıyla iletişim stratejileri geliştiren bir gelişmesi muhtemel durumların planlanması.
- Olay sonrası eleştiri ve incelemeye hazırlıklı olunması.
- Operasyon sürecinin bir bölümü olarak iletişim planlarının düzenli şekilde gözden geçirilmesi.
- Mesajın tutarlı olmasının sağlanması.
- Hassas istihbarat veya bilgilerin güvenliğinin ve bütünlüğünün tehlikeye atılmaması.

BÖLÜM 5. BİLGİLENDİRME VE SONUÇ HAKKINDA BİLGİ ALMA (DEĞERLENDİRME)

Olay ve durumların tertibi ve yönetiminde iyi bir iletişim olması son derece önemlidir. Etkili bilgilendirme ve bilgi alma (değerlendirme), operasyonel performansı güçlendirecektir ve bu yeterli eğitime sahip personel tarafından yapılmalıdır.

Bilgilendirme ve bilgi alma (değerlendirme) ile ilgili olarak, gerek ceza gerekse hukuk muamelelerinde bilgilerin ifşa olma sonucunun ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Bilgilendirmelere medya veya kolluk dışındaki kurumlardan temsilcilerin katılması hâlinde, bilgilendirmenin içeriği dikkatlice incelenmelidir. Söz konusu durum, hassas bilgilerin ve genellikle gizli görevlerde çalışan memurların kimliklerinin ifşa edilmesi ile ilgili sorunlar ortaya çıkarabilir.

Bilgilendirme tarzının nasıl olacağı, görevli personel sayısı ve iletilecek bilginin karmaşıklığı dikkate alınarak belirlenmelidir.

5.1 Bilgilendirme

Bir olaydan önce tüm personele bütün yönleriyle bilgilendirme yapılmalıdır, bu amaç için mümkün olduğunca yeterli zaman ayrılmalıdır.

Bilgilendirmeler:

- Kısa-öz olmalı,
- İlgili bilgileri içermeli,
- Değerlendirmesi yapılmış istihbaratı kapsamalı,
- Strateji ve taktik planı içermeli,
- Sağlık ve güvenlikle ilgili bilgileri içermeli,
- Spesifik görevleri içermeli,
- Yasal sonuçlarla ilgili tavsiyeleri içermeli,
- Paydaşlar ve toplulukla ilgili hususları kapsamalı,
- Kaydı tutulmalıdır.

5.2 Sonuç Hakkında Bilgi Alma (Değerlendirme)

Bilgi alma (değerlendirme), gelecekteki olaylar için planlama sürecinin bir bölümü olarak düşünülmelidir.

Amacı, suçlamada bulunmak değil, operasyonun en etkili ve pek de etkili olmayan yönlerinin tespit edilmesi olmalıdır.

Bilgi alma (değerlendirme):

- Bir yapıya sahip olmalı,
- Katılımı özendirmek için ucu açık sorulardan faydalanmalı,
- İyi uygulamayı tanımlamalı ve teşvik etmeli,
- Mümkün olduğunca hemen olay/vakadan sonra yapılmalı ("sıcağı sıcağına" bilgi alınması, tüm kanıt ve istihbaratın toplanmasını sağlamak açısından uygun bir ortam sunar).

İyi bir bilgi alma (değerlendirme) yapısı şunları gösterecektir:

- Neler iyi gitti ve neden?
- Neler iyi gitmedi ve neden?
- Bir dahaki sefere neleri farklı yapmamız gerekir?

Bilgi alma (değerlendirme) süreci, aşağıda belirtilenleri tespit etmek için bir fırsat sunacaktır:

- İstihbarat ve bilgi,
- İmkânlar veya sistem, ekipman ve kaynaklarda yapılması gereken iyileştirmeler,
- İyi uygulamalar,
- Eğitim ihtiyaçları,
- Gelecekteki olayların planlanması için sürecin başlatılması.

Bir bilgi alma (değerlendirme) süreci aracılığıyla saptanan konular, operasyonun kendi yapısı kadar çeşitlilik gösterebilir ve gelecekte dikkate alınması ve geliştirilmesi gereken pek çok alana ışık tutabilir.

EK A-KOLLUK KUVVETLERİ TARAFINDAN GÜÇ KULLANILMASINA YÖN VEREN ON ÖNEMLİ İLKE

1. Kolluk kuvvetleri; kişilerin, malların ve asayişin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, suçun işlenmesi söz konusu olduğunda suçlunun adalete teslim edilmesi için gerekli tedbirlerin alınması konusunda genel bir göreve sahiptir.
2. Bu görev doğrultusunda kolluk kuvvetleri; suçun önlenmesi veya kanuna uygun bir yakalamanın gerçekleştirilmesi amacıyla, belli yasal yetkilerini kullanırken güç kullanabilir. Ayrıca; kendilerini ya da başkalarını savunma, asayiş bozma ihtimalinin önlenmesi ve malların korunması için de güce başvurabilirler.
3. Kolluk kuvvetleri, herhangi bir güç kullanımına başvurmadan önce, mümkün olduğunca şiddet içermeyen yöntemleri kullanmalıdır. Kolluk kuvvetleri; ancak diğer yöntemlerin etkisiz kaldığı ispatlandığında ya da belirlenmiş kanuni hedefe güç kullanmadan ulaşılabilmesinin gerçekte hiçbir şekilde mümkün olmayacağı dürüstçe ve makul surette muhakeme edilip anlaşıldığında güç kullanılmalıdır.
4. Güce başvurulduğunda, güç sınırlı kullanılmalıdır. Güç, kanuni hedefe ulaşmak için dürüstçe ve makul surette gerekli olduğu düşünülen asgari ölçüde kullanılmalıdır.
5. Öldürme ihtimali olan güç, ancak ölüm ya da ciddi yaralanma tehdidine karşı meşru müdafaa ya da başkalarını korumak için mutlak surette gerekli olan hâllerde kullanılmalıdır.
6. Çocuklara veya diğer savunmasız kişilere zarar verebilecek türde güç kullanımı ile ilgili tüm kararlarda, gücün özellikle bu kişiler üzerinde yaratabileceği daha büyük etkiler dâhil olmak üzere, böyle bir durumun getireceği sonuçlar göz önünde bulundurulmalıdır.
7. Kolluk kuvvetleri; operasyonları, öldürme ihtimali olan güç başvurulmasını mümkün olan azami ölçüde en aza indirecek ve güç kullanma konusunda tüm memurlar tarafından tutarlı bir yaklaşımın benimsenmesini sağlayacak şekilde planlamalı ve kontrol etmelidir. Böyle bir planlama ve kontrol; memurlara yeterli çeşitlilikte öldürücü olmayan ekipmanların verilmesini ve güç kullanmanın yol açtığı hasara müdahale etmek için yeterli tıbbi uzmanlığın bulundurulmasını içerir.
8. Her kolluk personeli, herhangi bir güç kullanımından sorumlu olup, hesabını verebilmeli ve kanunlar karşısında hareketlerini haklı gösterebilmelidir.
9. Hesap verebilirliği ve en iyi uygulamaları teşvik etmek için, güç kullanma ile ilgili tüm kararlar ve gücün kullanıldığı tüm durumlar, ya anında ya da makul surette mümkün olan en kısa zamanda rapor edilmeli ve kayıt altına alınmalıdır.
10. Kolluk kuvvetleri tarafından güç kullanılması ile ilgili herhangi bir karar, ilgili kurumun vazifelerini icra ederken her bir personele borçlu olduğu himaye görevini göz önünde bulundurmalıdır. Zor kullanmanın söz konusu olabileceği bir kamu düzeni olayında kolluk kuvvetlerinin aldıkları görevler, kendi güvenlikleri açısından ağır riskler taşıyabilir ve bu sebeple de sıkı kontrole tabi olmalıdır.

